

199 SUBAT 1992

DES VERGERS, N. Lettre à M. Caussin de Perceval, sur les diplômes arabes conservés dans les archives de la Sicile. JA 4e sér., 6 (1845), 313-342.

Caussin de Perceval

Caussin de Perceval: Essai sur l'histoire des Arabes, 3 vol., Paris, 1847; réimprimé en 1902.

199 SUBAT 1992

CAUSSIN DE PERCEVAL, J.J. Le livre de la grande table hakémitte (al-Zij al-kabir al-Hakimi), observée par Ali ebn Abderrahman ebn Iounis al-Sadafi (GAL II, 224). Notices et extraits des MSS de la BN 7 i (an 12 = 1802), 16-240. Ibn Iounis, Ali b. Abderrahman

26 AUGUSTUS 1991

M.S.K

madde: Caussin de Perceval

A. Br. : c. —, s. —

B. L. : c. —, s. —

F. A. : c. —, s. —

M. L. : c. II, s. 818

T. A. : c. X, s. 9

194 ARALIK 1991

2 CAUSSIN DE PERCEVAL, A.P. Mémoire sur le calendrier arabe avant l'islamisme. JA 4e sér., 1 (1843), 342-379.

برسفال (١٢١٠-١٢٨٨ هـ)
(١٧٩٥-١٨٧١ م)

أرمان پیر کوسان دی برسفال
: Armand Pierre Caussin de Perceval

مستشرق فرسی ، مولده ووفاته بباریس .
وهو ابن المستشرق جان جاك الآتی ذكره .
أرسلته حكومته ترجماناً إلى الآستانة فأزمير ،
ثم جال ثلاث سنوات في بلاد الشام . وعين
أستاذاً للعربية في مدرسة اللغات الشرقية ، ثم
في «الكليج دی فرانس» بباریس . وعكف
على دراسة آثار العرب وتاريخهم قبل الإسلام ،
ووضع في ذلك كتاباً بالفرنسية سماه
l'histoire des Arabes avant l'Islamisme
« محاولة في تاريخ العرب قبل الإسلام » في
ثلاثة مجلدات . وله بحوث في تراجم الموسيقيين
العرب . وأصلح القاموس العربي الفرنسي
لبقطر ، وأعاد طبعه (٢)

أرمانیوس = عازر آرمانیوس ١٣٥٩

الأرمنازی = غیث بن علی ٤٤٣

الأرمنازی = علی بن محمد ١٣٣٤

الأرمنازیة = تقيّة بنت غیث ٥٧٩

(١) الباب ١ : ٣٤

(٢) Grégoire 403 في ترجمة أبيه «جان جاك» .
وآداب شیخو ٢ : ٥٤ وتاريخ دراسة اللغة العربية
بأوربا ٢٨ والمستشرقون ٤٧

٢٧٨

Zivli UEL-ALAM

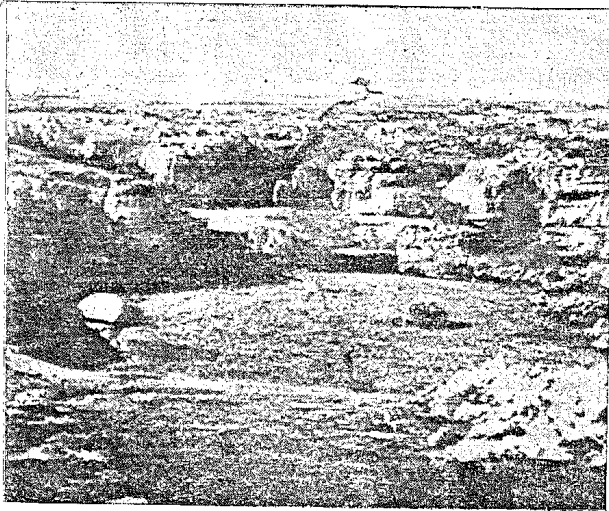
Dec. 5-278, 1954

rının yardımıyla Dreyfus 1906 da suçsuz ilân edilerek, itibarı iade edilmiştir. Fransada, maliye vekili J. Caillaux (b. bk.)'u haksız olarak yolsuzlukla suçlandıran gazeteci G. Calmette'in 1914 te vekilin karısı tarafından öldürülmesi; İngilterede, 1871 de kasap Arthur Orton (b. bk.) in kendisini Sir James Tichbourne (b. bk.) in oğlu diye tanıtarak miras davası açması, önceleri birçoklarını inandırması, sonunda hilenin ortaya çıkması; Rusyada 1912 de, din sebebiyle işlenen bir cinayetten çıkan Mendel-Bielis davası; Amerikada, 1859 da, Kongre üyesi Daniel Sickles (b. bk.) in, kendi karısına âşık olduğunu zannettiği Philip Key'yi öldürmesi; milletlerarası ölçüde ise, Amerikada, 1921 de, bazılarınca yeter delili bulunmayan bir cinayetten dolayı N. Sacco ile B. Vanzetti'nin idama mahkûm edilmeleri (hükümün yerine getirilmesi 1927 de), birer C. C. yaratmıştır. Bk. Gayot de Pitaval: *Causes célèbres et intéressantes* 3. bas., 22 cilt, Amsterdam 1772-1788.

CAUSSADE [*kösad*], Güney Fransada bir şehir. Tarn-et-Garonne departmanında, Léré nehri üzerinde, Montauban'ın 21 km kuzeydoğusundadır. Departmanda C., yünlü kumaş endüstrisi ve hasır şapka imalatı merkezlerinden biridir. Taş ocakları vardır. XVI. yüzyılda, Saint-Barthélemy katliamından sonra Calvin'cilerin bir kalesi haline gelmiştir. Nüfusu 4398 (1954) dir.

C. horoz ve tavukları: Fransanın güneybatı bölgesinde, oldukça yayılmış bir horoz ve tavuk cinsi. Bu cinsle bilhassa Tarn-et-Garonne departmanında çok raslanır. Béarn veya Gaskonya (Gascogne) cinsi adı da verilir. C. tavuğu çabuk gelişir, çok yumurtlar ve eti fevkalâde lezzetlidir.

CAUSSES [*kös*] **YAYLASI** (Plateaux des Grands Causse), Fransada Masif Santral kristalin kütlelerinin güney bölümünde Jura kalkerlerinden meydana gelmiş geniş plâto alanı. Yüzölçümü 9000 km² kadardır. Yüksekliği 700-1300 m dir. Dolinleri, mağaraları, yeraltı su akıntıları

CAUSSES YAYLASI

ve üzerinde ancak bozkır bitkileri yetişebilen kurak alanlarıyla tam bir karst olayları yöresidir. Bu yüzden, bölgede nüfus seyrek. En çok, hayvan (mouton des Causse = C. koyunu) yetiştirilir. Dar ve derin vâdiler içindeki yerlerde tanınmış Roquefort peynirleri yapılır. Yün ve deri fabrikaları vardır.

C. Y. koyunu: C. Y. nda yaşayan bir koyun cinsi. Bu cinsin başlıca özelliği, bu bölgenin az verimli toprağında

gösterdiği gelişme kabiliyetidir. Bunlara C. Y. koyunları dendiği gibi, Caussenard adı da verilir. Bunların eti ve yünü azdır, fakat dişleri oldukça çok süt verir. Bu sütün en büyük kısmı Roquefort peynirinin imâlinde kullanılır. C. Y. nda, bu yerli koyun ırkından başka Karakül (caracul) ırkı gibi çok yün veren, fakat kanaatkâr olan koyun ırkları da yaşamağa alıştırmak mümkündür.

CAUSSIN DE PERCEVAL [*kosé di perşival*], **Jean Jacques Antoine** (1759-1835), Fransız tarihçisi ve Arabisti. Montdidier (Somme depart.) de doğmuş, Pariste ölmüştür. Klâsik dilleri ve Arapçayı öğrendikten sonra, 1783 te Pariste, Collège de France'ta Arapça profesörü olmuş, 1787 de Kırâliyet Kütüphanesi (Bibliothèque du Roi) ndeki Doğu dilleri el yazmaları bölümünün müdürlüğüne getirilmiş, 1809 da Kitabeler ve Güzel Yazılar Akademisine üye seçilmiştir. En çok, Yunancadan ve Arapçadan yaptığı tercümelemlerle tanınmıştır.

Oğlu **Armand Pierre C. D. P.** (1795-1871), Pariste doğmuş, aynı şehirde ölmüştür. Babasından daha çok şöhret sahibi bir müsteşrik ve Arabist olmuştur. Anadoluyu ve Suriyeyi gezdikten sonra 1822'de Paristeki Yaşayan Doğu Dilleri Okulu (École Spéciale des Langues Orientales Vivantes) nda modern Arapça lektörü olmuş, 1833 te babasından sonra, Collège de France'ta Arapça kürsüsüne getirilmiş, 1849 da da Kitabeler ve Güzel Yazılar Akademisine üye seçilmiştir. Başlıca eserleri şunlardır: *Grammaire arabe vulgaire* (Halk Arapçası grameri) [1824, 6. bas 1903; daha çok Cezayir Arapçasını öğreten faydalı bir kitaptır; Mısır ve Suriye Arapçası da ele alınmıştır], *Dictionnaire français-arabe* (Fransızcadan Arapçaya sözlük) [2 cilt, 1828-1829; 3 bas. 1864; E. Bocthor'un aynı başlığı taşıyan sözlüğünün genişletilmişidir]; en önemlisi *Essai sur l'histoire des Arabes avant l'Islamisme, pendant l'époque de Mahomet, et jusque'à la réduction de toutes les tribus sous la loi musulmane* (Arapların İslâm-ıktan önceki, Muhammed devrindeki ve bütün kabîlelerin Müslüman kanunu altına alınmalarına kadar olan tarihleri üzerinde bir deneme) [3 cilt. 1847-1849, 2. bas. 1902].

CAUSSY [*kösî*], **Pierre Paul** (ölm. 1761), 1720 de Rouen'in Saint-Sever dış mahallesinde bir imalâthane sahibi idi. *Traité de la faïence* (Çinicilik temel kitabı) adlı bir eser yazmıştır. Oğlu Pierre C. ilkin Rouen'da babasının yanında çalışmış, sonra Quimper'de yerleşerek oraya Roman üslûbunu sokmuştur.

CAUTERETS [*kötre*], Güneybatı Fransada Hautes-Pyrénées departmanında bir kasaba. Yüksek tepelerle çevrelenmiş bir Alp vâdisinde, Tarbes'in takr. 45 km güneybatısında, turistik bir yer olup kış sporları merkezidir. Burada astım, romatizma, artirit v. b. hastalıkların tedavisinde faydalı olduğu kabul edilen 22 kükürtlü kaplıca vardır. Nüfusu 1253 (1946) tür.

CAUTIN [*kaytin*]: 1. Güney Şili (Chile) de bir nehir. And dağlarında Llaima volkanı kuzeyinden çıkar, Pasifik okyanusuna dökülür. Imperial da denilen bu nehrin uzunluğu 220 km dir. Temuco şehri bunun kıyısında kurulmuştur. Dolaylarında Valdivia'nın tesis ettiği ve Araucan'lar tarafından tahribedilen Imperial şehrinin harabeleri vardır. 1869 a kadar bu nehir, Şili'nin güney sınırını teşkil ediyordu.

مجلد العلم العربي

(دمشق) نيسان سنة ١٩٢٥ م الموافق رمضان وشوال سنة ١٣٤٣ هـ

الدروس العربية في فرنسة

بقلم العلامة السيد كلبان هوار عضو المجمع العلمي الفرنسي

والمجمع العلمي العربي

ترجمها الشفاليه عبدالله بك رعد احد اعضاء المجمع العلمي العربي

اولاً لم يكن عهد النهضة (La Renaissance) ايرغب العلماء ان يطرقوا باب المناهل الشرقية ليستمدوا منها وقد كانوا يعولون في القرون الوسطى على ترجمات لاتينية ماخوذة عن المؤلفين العرب قام بنقلها الى تلك اللغة تراجمه اكثرهم من اليهود في اسبانية جنوب فرنسة . ثم جاء القرن السابع عشر فنشأ فيه الميل الى استطلاع طلع النصوص الاصلية واقبل فيه ذوو الاقدام وبعد الهمة على درس اللغة العربية فنشروا امامصرهم كتباً جمعوا فيها ازهاراً من الاداب العربية . فترجم بطرس فانته (Pierre Vattier -) الذي ولد سنة ١٦٥٣ وتوفي سنة ١٦٦٧ ، طبيب دوق اورليان توارينغ ابن المكين ونيمورنك لابن عرب شاه وكتابي علم المنطق والامراض العقالية لابن سينا وكتاب الرثاء للطبرائي وكتاب تعبير الاحلام لعبدالرحمن بن نصر وكتاب مصر للرفعي بن العفيف .

ورافق انطوان غالاندر (Antoine Galland) الذي ولد في بيكارديه سنة ١٦٤٦ وتوفي سنة ١٧١٥) - المركيز دي نوانتل (Le Marquis de Nointel) في

FRANSA

سليمان پورتوك ملكه
Jemem, fransa پورتوكه
علی وردی

Le Grand Robert des noms propres

sous la direction de Paul ROBERT

DICTIONNAIRE UNIVERSEL ALPHABÉTIQUE ET ANALOGIQUE DES NOMS PROPRES

illustré en couleurs

Rédaction générale :

Alain REY et Josette REY-DEBOVE

ERD

Tome I : A-Chof

Türkiy - Diyanet Vakfı
İslâm Ansiklopedisi
Kütüphanesi

Kayıt No. : 11131-1

Tasnif No. : 034/ROB.G

LE ROBERT

107, avenue Parmentier, Paris-XIe

1987

haben sie vielen Lernbeflissenen den Weg zum arabischen Schrifttum geöffnet und sie mit einigen seiner bedeutendsten Meisterwerke bekannt gemacht. Erst als ältere Texte bekannt wurden und bessere grammatische und lexikalische Hilfsmittel geschaffen wurden, verloren sie allmählich ihre überragende Bedeutung für den Unterricht, während für die von ihm behandelten Werke der Spätzeit de Sacy's Interpretationen teilweise bis heute ihren Wert behalten haben.

Nicht minder vorzüglich war seine mit einem ausgewählten arabischen Kommentar versehene Ausgabe der Makamen des Hariri³⁸⁷⁾. Mit diesem Meisterwerk der arabischen Kunstprosa, welches seit den Tagen des Golius immer wieder die Aufmerksamkeit der europäischen Arabisten auf sich gezogen hatte³⁸⁸⁾, hatte de Sacy sich schon früh beschäftigt und bereits 1811 für das Jahr 1813 eine vollständige Ausgabe angekündigt; doch verzögerte sich durch die politischen Geschehnisse der folgenden Jahre dieser Plan erheblich, und inzwischen bekannt gewordenes handschriftliches Material machte eine Umarbeitung von Text und Kommentar nötig. Dann erfuhr er, daß 1809—1814 in Calcutta der ganze Text veröffentlicht worden sei, und schließlich kam ihm 1818 Caussin de Perceval der Vater (1759—1835), der seit 1784 Professor des Arabischen am Collège de France war, gänzlich unerwartet mit einer zweiten Vollausgabe zuvor. Zum Glück ließ sich de Sacy dadurch nicht von seinem Plan abbringen, und seine Ausgabe stellte ihre Vorgängerinnen so sehr in den Schatten, daß diese bald völliger Vergessenheit anheimfielen. Sie wirkte sogar bis in den Orient. Durch den französischen Konsul in Beyrouth gelangte sie in die Hände des christlichen Syrers Nāṣif al-Yāziḡi (1800—1871), der sie aufmerksam studierte und 1833 eine Reihe kritischer Bemerkungen dazu in einem Briefe niederschrieb, welchen er 1838 dem amerikanischen Missionar Eli Smith zur Beförderung an de Sacy mitgab. Da de Sacy kurz vorher verstorben war, so überließ Smith das Schreiben Fleischer zur Veröffentlichung, und dieser gab eine Abschrift seinem Schüler A. F. Mehren, welcher sie übersetzte und mit kritischen Gegenbemerkungen versah. Auf die Kunde von diesen Plänen

³⁸⁷⁾ *Les Séances de Hariri, publiées en arabe avec un commentaire arabe choisi.* Paris 1822. Eine zweite Ausgabe besorgte de Sacy's Schüler und Nachfolger REINAUD zusammen mit J. DERENBOURG, Paris 1847—1853 in 2 Bänden.

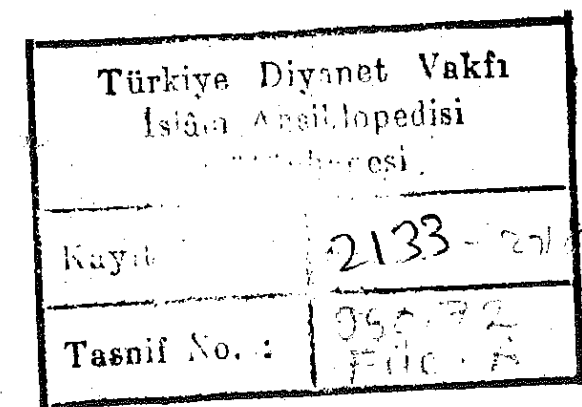
³⁸⁸⁾ Siehe SOHNURBER, *Bibliotheca Arabica* S. 222—227.

DIE ARABISCHEN STUDIEN IN EUROPA

BIS IN DEN ANFANG DES 20. JAHRHUNDERTS

VON

JOHANN FÜCK

1955

OTTO HARRASSOWITZ · LEIPZIG

ALFRED JEREMIAS, Allgemeine Religionsgeschichte. München 1918.
 § 42. Die Religion in Arabien vor dem Islam, S. 87—96.
 DITLEF NIELSEN, Die altarabische Mondreligion und die mosaische
 Überlieferung. Straßburg 1904.
 Ders., Der dreieinige Gott in religionshistorischer Bedeutung. Berlin
 1922. Bd. 1: Die drei göttlichen Personen.

b) Die gesellschaftlichen Zustände Nordarabiens vor dem Islam.

WILLIAM ROBERTSON SMITH, Kinship and Marriage in Early Arabia.
 London 1885, New Ed. 1903.
 Ders., The Religion of the Semites. Edinburgh 1889, New Ed. 1894.
 Ders., Die Religion der Semiten. Übers. v. R. Stübe. Vorwort von
 E. Kautzsch. Freiburg i. B. 1899.
 J. WELLHAUSEN, Die Ehe bei den Arabern in: Nachrichten von der
 Kgl. Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen. 1893, Nr. 11,
 S. 431—481.
 IGNAZ GOLDZIEHER, Muhammedanische Studien. Halle 1889—1890.
 Bd. 1, 2.
 Ders., Abhandlungen zur arabischen Philologie. Leiden 1896—99.
 Bd. 1, 2.
 O. PROCKSCH, Über die Blutrache bei den vorislamischen Arabern
 = Leipziger Studien aus dem Gebiete der Geschichte. Bd. 5, H. 4.
 Leipzig 1899.
 HENRI LAMMENS, Le Berceau de l'Islam. Rom 1914. Bd. 1. Le
 Climat. Les Bédouins.
 J. WELLHAUSEN, Skizzen und Vorarbeiten. Berlin 1889. Heft 4.
 Abh. 1. Medina vor dem Islam.
 GEORG JACOB, Das Leben der vorislamischen Beduinen nach den
 Quellen geschildert. Berlin 1897².

c) Die religiösen Verhältnisse Nordarabiens vor dem Islam.

EDWARD POCOCKE, Specimen historiae Arabum. Oxford 1649.
 GEORGE SALE, The Koran commonly called Alcoran of Mohammed:
 translated into english, to which is prefixed a preliminary Dis-
 course. London 1734.
 A. P. CAUSSIN DE PERCEVAL, Essai sur l'histoire des Arabes avant
 l'Islamisme, pendant l'époque de Mahomet et jusqu'à la réduction
 de toutes les tribus sous la loi musulmane. Paris 1847—48, ana-
 statischer Neudruck Paris-Leipzig 1902. Bd. 1—3.
 M. DETTINGER, Beiträge zu einer Theologie des Koran in: Tübinger
 Zeitschrift für Theologie 1831, Heft 3.
 ERNST OSIANDER, Studien über die vorislamische Religion der Araber
 in: Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft 7,
 1853, S. 463—505.
 LUDOLF KREHL, Über die Religion der vorislamischen Araber. Leipzig
 1863.
 C. SNOUCK HURGRONJE, Het Mekkaansche Feest. Leiden 1880.
 JULIUS WELLHAUSEN, Reste arabischen Heidentums. Gesammelt und
 erläutert. Berlin 1887, 1897². (Skizzen und Vorarbeiten. Heft 3.)

52.50
1129/73
XII-6-19

HANDBUCH DER ISLAM-LITERATUR

VON

PROF. D. GUSTAV PFANNMÜLLER

1923

VERLAG VON WALTER DE GRUYTER & CO.

VORMALS G. J. GÖSCHEN'SCHE VERLAGSHANDLUNG - J. GUTTENTAG, VERLAGSBUCH-
HANDLUNG - GEORG REIMER - KARL J. TRÜBNER - VEIT & COMP.

BERLIN UND LEIPZIG

ISLAM TARİHİ SANAT
ve KÜLTÜRÜ ARAŞTIRMA
MERKEZİ - İSTANBUL

003953

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi Kütüphane	
Kayıt No. :	2068
Tasnif No. :	016 PFA.H

موسى وعتر
المستشرقين

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi Kütüphanesi	
Kayıt No :	1822
Tasnif No. :	920.0950 BED.M

دارالعلم للملإين

1984

- ٨- « مختارات عربية ، منشورة عن مخطوطات باريس وجوتا وبرلين ، مع معجم وتعليقات » . لبيتسك ، ١٨٢٨ .
- ٩- « تاريخ الطبري » ، تحقيق للنص العربي مع ترجمة لاتينية . جريفسفلد ، ج ١ ١٨٣١ ؛ ج ٢ ، ١٨٣٨ ؛ ج ٤ ، ١٨٥٣ .
- ١٠- « كتاب الأغاني الكبير لعلي الأصفهاني : تحقيق النص العربي مع ترجمة (لاتينية) وتعليقات » . الجزء الأول ، جريفسفلد ، ١٨٤٠ .

- ١١- « نيتشنترا ، أو الأجزاء الخمسون في الأخلاق » - نشرة للأصل السنسكريتي . بون ، ١٨٤٨ .
- ١٢- « نحو اللغة العربية » (باللاتينية) ، الجزء الأول في الأفعال . لبيتسك ، ١٨٣٨ .
- ١٣- « أشعار الهذليين » تحقيق النص العربي . المجلد الأول ، لندن ، ١٨٣٤ . مراجع
- G. Dugat: Histoire des Orientalistes, t. I, pp. 3-7.

كوسان دي پرسقال

JEAN-JACQUES-ANTOINE CAUSSIN DE PERCEVAL
(1759-1835)

- ٣- « الجداول الفلكية » لابن يونس ، ١٨٠٦ . وحقق بعض النصوص العربية . ابنه
- مستشرق فرنسي ، وكذلك ابنه ؛ ولد في ١٧٥٩/٦/٢٤ في موندديه Montdidier ، وتوفي في ١٨٣٥/٧/٢٠ في باريس ، دَرَس اللغات الشرقية في باريس في مطلع شبابه . وصار أستاذاً في الكوليج دي فرانس ، وحفيظاً على المحفوظات الشرقية في المكتبة الوطنية ، وانتخب عضواً في معهد فرنسا .
- وأهم أعماله ترجمات : إما من اليونانية ، أو من العربية إلى الفرنسية .
- فترجم من اليونانية « مغامرات الأرجوندوت » لأبولونيوس الرودسي « ١٧٩٦ وترجم من العربية :
- ١- « تاريخ صقلية تحت حكم المسلمين » وهو منتزع من « نهاية الأرب » للنويري (باريس ، ١٨٠٢) .
- ٢- تكملة « ألف ليلة وليلة » ، ١٨٠٦ .
- ٣- « موجز تاريخي للحرب بين الأتراك والروس » .

entrailles des causses dont l'exploration interne est à peine commencée (V. BRAMABIAU, PADIRAC). La France possède dans cette région un véritable karst (V. ce mot) égayé et embelli par les sites charmants et étranges des cañons récemment explorés par les touristes. Comme épaulement occidental des Cévennes, les causses font, sur la rive gauche du Lot, qui les borne au N., pendant au plateau central.

Il y a quatre causses principales qui sont, du N. au S. : le *Causse de Sauveterre* (900 à 1,095 m. d'alt.), entre le Lot et le Tarn, le moins stérile, quoique balayé l'hiver par de terribles ouragans de neige; le *Causse Méjan* ou du *Milieu* (900 à 1,278 m.), le plus aride, élevé et isolé, rattaché au mont Aigoual par un isthme large en un point de 10 m. à peine (*col du Perjuret*, 1,031 m.) et entouré comme une île par le Tarn, la Jonte et le Tarnon; ses 400 kil. q. n'ont que trois communes peuplées seulement de 2,000 hab. (Causseards) vivant perdus; le *Causse Noir*, entre la Jonte et la Dourbie, ainsi nommé à cause de ses bois de pins (800 à 1,079 m.), le plus petit, mais le plus pittoresque, possédant les fameux cirques de rochers de *Montpellier le Vieux* (V. ce mot); le *Larzac* enfin (559 à 912 m.), au S. de la Dourbie, le plus grand (1,400 à 1,500 kil. q.), couvert de bons pâturages; il a donné son nom à la race estimée de brebis qui fournit le lait aux fromageries de Roquefort. Les innombrables dolmens, fructueusement fouillés, des quatre grands causses, les restes de voies romaines et de commanderies de Templiers du Larzac prouvent que ces misérables plateaux n'ont pas toujours été aussi délaissés que de nos jours. Les causses du Rouergue, entre Millau et Rodez (500 à 900 m.) et du Quercy (300 à 450 m.), se prolongent très nombreux et très tronçonnés loin à l'O. des quatre tables principales; ils sont moins froids, plus cultivés et perdent l'aspect du désert. E.-A. MARTEL.

BIBL. : O. RECLUS, *En France*; Paris, 1887, in-4. — *Annuaire du club alpin français; Tour du Monde*, 1886, 2e semestre. — E.-A. MARTEL, *les Cévennes*; Paris, 1890, in-8.

CAUSSETIÈRE (V. THÉÂTRE).

CAUSSIDIÈRE (Marc), homme politique français, né à Genève le 18 mai 1808, mort à Paris le 27 janv. 1861. La première fois qu'il apparaît dans la vie publique, c'est comme accusé de participation à l'insurrection de Lyon en 1834. Il était à cette époque employé dans une maison de soieries de Saint-Etienne. La cour des pairs le déclara coupable et le condamna à vingt années de détention qu'il commença à subir au mont Saint-Michel. L'amnistie générale de 1839 le fit mettre en liberté. Il s'établit alors commissionnaire en vins et eaux-de-vie, sans cesser de prendre une part active aux manifestations de l'opposition républicaine. Il fut l'un des combattants du 24 février 1848, et, à la suite de la victoire populaire, désigné pour administrer la préfecture de police conjointement avec Sobrier qui ne resta que fort peu de temps son collaborateur. Il supprima le corps des sergents de ville et les remplaça par les gardiens de Paris. Il avait, en outre, institué, sous le nom de Montagnards, une garde spéciale pour la préfecture. Cette garde était composée d'anciens détenus politiques, d'anciens affiliés aux sociétés secrètes. C'est en parlant de cette garde que Caussidière dit à la Chambre : « Je faisais de l'ordre avec des éléments de désordre ». Lors de la journée du 15 mai, la Constituante accusa Caussidière d'avoir pactisé avec l'émeute, il donna sa démission de préfet de police et de représentant du peuple pour solliciter un nouveau mandat que les électeurs parisiens lui donnèrent, d'ailleurs, à une grande majorité. A l'occasion de l'émeute de juin 1848, il fut compris dans les poursuites intentées aux vaincus, mais parvint à se réfugier à Londres, où il publia ses *Mémoires* (1848, 2 vol.) et reprit son commerce de vins en gros. Il ne profita point de l'amnistie de 1859 et ne rentra en France que pour mourir. Louis LUCIPRA.

CAUSSIGNOJOLS. Com. du dép. de l'Hérault, arr. de Béziers, cant. de Murviel; 253 hab.

CAUSSIN (Nicolas), jésuite, né à Troyes en 1583, mort en 1651. Confesseur de Louis XIII, il se joignit à Mlle de La Fayette pour renverser Richelieu. Cette intrigue ayant échoué, Caussin fut disgracié. — Œuvres principales : *La cour sainte* (3 vol. in-12); *Apologie pour les religieux de la Compagnie de Jésus* (1641), dirigée contre l'Université.

CAUSSIN DE PERCEVAL (Jean-Jacques-Antoine), orientaliste français, né à Montdidier le 24 juin 1759, mort à Paris le 20 juill. 1835. Il vint à Paris de bonne heure étudier les langues orientales et fut successivement nommé professeur au Collège de France, conservateur des manuscrits orientaux de la bibliothèque du roi et membre de l'Institut. Ses principaux travaux consistent en traductions du grec et de l'arabe; il a traduit les *Argonautiques* d'Apollonius de Rhodes (1796); *l'Histoire de la Sicile sous les Musulmans*, de Ennowairi (1802), la suite des *Mille et une Nuits* (1806), les *Tables astronomiques de El-Younis* (1806). En outre, il a inséré des *Mémoires* dans les recueils de l'Académie des inscriptions et édité avec soin quelques textes arabes.

CAUSSIN DE PERCEVAL (Armand-Pierre), orientaliste français, fils du précédent, né le 13 janv. 1795, mort à Paris le 15 janv. 1874. Il débuta dans la carrière du drogmanat. Après un assez long séjour en Orient, il revint en France où il occupa la chaire d'arabe vulgaire à l'École des langues orientales, puis la chaire d'arabe du Collège de France et fut ensuite élu membre de l'Académie des inscriptions. Des nombreux travaux laissés par cet orientaliste le plus important est son *Essai sur l'histoire des Arabes avant l'Islamisme, pendant l'époque de Mahomet*, etc. (Paris, 1847, 3 vol. in-8). Caussin de Perceval fils a également oublié une *Grammaire arabe vulgaire*, une édition revisée du *Dictionnaire français-arabe* de Boethor, un *Précis historique de la guerre des Turcs contre les Russes de 1769-1774*, traduit du turc (Paris, 1822); des extraits du *Roman d'Antar* (1822); une *Notice sur les trois poètes arabes Akhtal, Ferazdak et Djérir* (Paris, 1834); un *Précis historique de la destruction du corps des Janissaires*, traduit du turc (Paris, 1833) et des *Notices anecdotiques sur les principaux musiciens arabes des trois premiers siècles de l'Islamisme* (Paris, 1874). O. H.

CAUSSOLS. Com. du dép. des Alpes-Maritimes, arr. de Grasse, cant. du Bars; 167 hab.

CAUSSON. Com. du dép. de l'Ariège, arr. de Foix, cant. des Cabannes; 407 hab.

CAUSTIQUE. I. MÉDECINE. — Les caustiques sont des corps qui ont la propriété d'altérer ou de détruire les tissus vivants en contact desquels ils se trouvent : leur action est la même que celle du feu, d'où leur nom (καω, je brûle). — Certains auteurs divisent les caustiques en deux catégories : les *escharotiques*, qui ont une action énergique et produisent une mortification des tissus ou *eschare*; les *cathérétiques* ou *corrosifs*, qui ne déterminent qu'une cautérisation superficielle. Cette distinction est en réalité assez arbitraire, car s'il y a des degrés dans le mode d'agir des caustiques, l'effet obtenu dépend surtout de la quantité de la substance et de la durée de son contact. — Les caustiques les plus employés sont l'*azotate d'argent* (ou *Pierre infernale*), la *potasse caustique* (ou *Pierre à cautère*), le *chlorure d'antimoine* (ou *beurre d'antimoine*), l'*ammoniaque pure* ou mêlée à des corps gras, le *nitrate acide de mercure*, l'*acide nitrique fumant*, l'*acide chromique*, le *bichlorure de mercure* (ou *sublimé corrosif*), l'*acide arsénieux*, etc. Le mode d'action et l'emploi de ces diverses substances se trouvent décrits aux mots ARSENIC, CAUTÈRE, TUMEUR, VERRUE, etc. Dr ALPHANDÉRY.

II. PHARMACIE. — Les substances médicamenteuses qui servent à confectionner les caustiques sont très variées : iode, oxyde mercurique, acides minéraux, alcalis caustiques, sublimé, chlorures de zinc, d'antimoine, sul-

LA GRANDE ENCYCLOPÉDIE

INVENTAIRE RAISONNÉ

DES SCIENCES, DES LETTRES ET DES ARTS

PAR UNE

SOCIÉTÉ DE SAVANTS ET DE GENS DE LETTRES

SOUS LA DIRECTION DE

MM. BERTHELOT, sénateur, membre de l'Institut.

Hartwig DERENBOURG, professeur à l'École spéciale des langues orientales.

F.-Camille DREYFUS, député de la Seine.

A. GIRY, professeur à l'École des chartes.

GLASSON, membre de l'Institut, professeur à la Faculté de droit de Paris.

Dr L. HAHN, bibliothécaire en chef de la Faculté de médecine de Paris.

MM. C.-A. LAISANT, député de la Seine, docteur ès sciences mathématiques.

H. LAURENT, docteur ès sciences mathématiques, examinateur à l'École polytechnique.

E. LEVASSEUR, membre de l'Institut, professeur au Collège de France.

H. MARION, professeur à la Faculté des lettres de Paris.

E. MÜNTZ, conservateur de l'École nationale des beaux-arts.

A. WALTZ, professeur à l'École supérieure des lettres d'Alger.

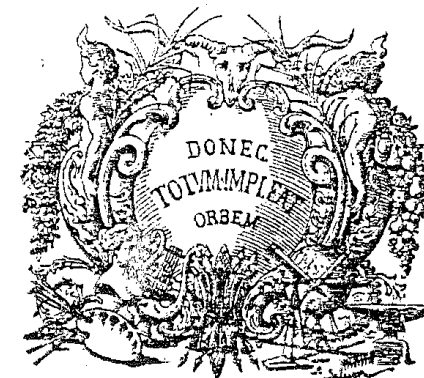
SECRÉTAIRE GÉNÉRAL : F.-Camille DREYFUS, député de la Seine.

TOME NEUVIÈME

ACCOMPAGNÉ DE DEUX CARTES EN COULEURS, HORS TEXTE

CANARIES — CERATOSOMA

Caussin de Perceval

PARIS

H. LAMIRAULT ET Cie, ÉDITEURS

61, RUE DE RENNES, 61

Tous droits réservés.

سحاب
29.12.91

[۱۶۰] فرهنگ خاورشناسان

گنزالیه Gonzalier

شناسای کتب اسلامی و استاد آثاری متتبع است که نقشه يك کتابخانه و فهرست آن را از آثار مؤلفین اسلامی اسپانی ترتیب داده و در مادرید ۱۸۶۱ بطبع رسانیده.

گوتهل Gotheil - R.

ریشارد گوتهل خاورشناس که زبان عربی را فرا گرفته و در نشر کتب اسلامی و ترجمه آن مبادرت نموده منجمله کتاب الولاة و کتاب القضاة مصر ابو عمر و کندی (۱) با ذیل آن که این برد (۲) را با مقدمه زبان انگلیسی نشر داده.

گوسین دو پرسوال Goucin de Perceval

خاورشناس معروف که پدرش امین کتب خطی شرقی کتابخانه پاریس بوده و در فنون ادب اسلامی و تحصیل زبان عربی زحمت کشیده و این زبان را یاد گرفته و کتبی در تاریخ و ادبیات عربی نوشته و بعضی از کتب اسلامی را بزبان فرانسه ترجمه و چاپ نموده. گوسین که پیرو کارهای پدرش بود بسوی اقتدا نموده و خدماتی را انجام داده و بواسطه یکی از آثار خود کتاب «عرب قبل از اسلام» که بزبان فرانسه در سه جلد نگاشته و در پاریس سال ۱۸۴۱ بطبع رسانده، اشتهار یافته. وفات او در ۱۸۷۱ بوده.

گراف Graff - K. H.

خاورشناس متتبع و محقق در قسمت تواریخ اسلامی که شمه‌ای از عملیات او ضمن دائرة المعارف اسلامی لیدن نگاشته شده. گراف بوستان را با شرح فارسی در ۱۸۵۰ م در وین به چاپ رسانده و نیز بوستان را به زبان آلمانی ترجمه و در سال ۱۸۵۰ در «ژنا» Jena به طبع رسانده (۳)، همچنین گلستان را ترجمه و در لیزیک سال ۱۸۴۶ چاپ نموده.

گوال Graulle - A.

یکی از خاورشناسان است که کتاب دوحة الناشر این عسکر مراکشی (۴) را در ۱۹۱۳

۱- ابومروکندی محمد بن یوسف بن یعقوب کندی متولد در ۲۸۰ و متوفی در ۳۵۰ هجری
۲- ابن برد ابوالحسن احمد بن عبدالرحمن برد
۳- شعرا لجم شیلی جلد دوم ترجمه آقای فخر داعی
۴- ابن عسکر محمد بن علی مراکشی است که در عهد از انطیم نصر مغرب شمالی مراکش متولد شده و او در همان جنود در جنگ کشته و مقتول گردید

مکتب
۲۲.۱۲.۹۱
سحاب
29.12.91

[۹۴] فرهنگ خاور شناسان

کوسن دو پرسوال Caussin de Perceval

خاورشناسی بزرگ است که ولادت او در ۱۷۵۹ و وفات او در ۱۸۳۵ بوده و بزبان عربی تحصیلاتی نموده و نظارت کتب خطی شرقی و علمی زبان عربی را در کتابخانه دولتی پاریس عهده دار شده و کتابی چند در آداب عربیت تألیف نموده و تاریخی بعربی نوشته که شهرتی زیاد یافته و مکرر در پاریس چاپ شده این تاریخ بعنوان:

Essai sur l'histoire des Arabes

است که محمد حسین هیکل مؤلف کتاب حیات محمد به بعضی از آن استناد نموده. نشریات این استاد زیاد است از جمله کتاب حکایات المسلمین اوست که مجموعه از حکایات منتخبه و آثار ادبای اسلامی است که مؤلف با فرهنگ الفاظ عربی و ترجمه فرانسه جهت تشویق دانشجویان زبان عربی و محصلین نگاشته و در پاریس سال ۱۸۴۷ چاپ نموده، دیگر مجموعه نوشتجات و تمسکات و حجج و اسناد او است که در پاریس (۱۸۲۵) بسعی مؤلف بچاپ رسیده و کتاب گراماتیک (علم صرف و نحو) زبان عربی و ذیل آن در قصه ابن مغازی (۱) و صفة الحکم با ترجمه فرانسه (۱۸۵۸) در پاریس چاپ شده. از کتب منتشره دو پرسوال شرح قصیده معلقه امرء القیس زوزنی (۲) و مقامات حریری است (۳).

که در پاریس سال ۱۸۱۹ چاپ نموده و سورة فاتحة الكتاب که در پاریس سال ۱۸۲۰ چاپ شده و کتاب الزیج الحاکمی (۴) و کتاب الصور عبدالرحمن صوفی (۵) و امثال لقمان حکیم و تاریخ صقلیه (سیسیل) و دوره اسلام نوبری است که چاپ و نشر داده.

شامپولیون Champollion - J. F.

ژان فرانسوا شامپولیون معروف به «لوژون» Le Jevne (جوان) در سال ۱۷۹۰ متولد گردیده و در سال ۱۸۳۲ وفات یافته. شامپولیون که قریحه شرق شناسی و تنج در علم آثار داشته ابتدا بتحصیل زبان عربی مشغول شده پس از آن زبان کلدانی - شامی قدیم - حبشی - عربی قبطی (زبان مصری

۱- ابن مغازی یا منازلی صاحب تکالیفات و نوادر متوفی ۲۹۸.
۲- زوزنی - حسین بن علی بن احمد صاحب کتاب ترجمان القرآن و شرح سه مئله متوفی ۴۸۶.
۳- حریری قاسم بن علی بن محمد بصری صاحب مقامات متوفی ۵۱۶.
۴- حاکمی ابوالحسن علی بن یونس منجم صاحب زیج کبیر متوفی ۲۳۹.
۵- عبدالرحمن صوفی یکی از منابع منسوخه قرآن اولیه است.

Yazar - Bilgiyi karshiladur.

Caulk, Richard Alan, born in 1937, he was a student of Ethiopian history and completed his Ph.D. work in 1966 at the University of London with the presentation of his thesis, *The origins and development of the foreign policy of Menelik II, 1865-1896*. Thereafter he taught history at Addis Abeba from 1966 to 1977, when he returned to the United States. He taught briefly at UCLA and Columbia, before he obtained a position at Camden College of Rutgers University, and held it until his death in September 1983. *International journal of African historical studies* 17 (1984), p. 200

Cauneille, August François, born 20 September 1911 at Caudiès-de-Fenouillères (Pyrénées-Orientales), he graduated in 1931 from the military college, Saint-Cyr. In 1938 he took a preparatory course at the Service des Affaires Indigènes d'Algérie et de Tunisie and was then posted to the Compagnies sahariennes de l'Ouest. In April of 1939 he began his Saharan sojourn in western Algeria which was to last, nearly uninterrupted, for fourteen years. From 1951 to 1953 he served as battalion commander in the Fezzan until ill-health obliged him to resign from the military. He was brevetted at the Centre de hautes études d'administration musulmane, Paris, 12 July 1954. After his retirement he was much involved in the local history and community affairs of his native town. His writings include *Les Chaanba (leur nomadisme); évolution de la tribu durant l'administration française* (1968). He died 8 September 1965. *L'Afrique et l'Asie* 72 (1965), pp. 72-73; Unesco

Causeret, Charles, born 19th cent., he received a doctorate in 1886 from the Faculté des lettres de Paris for his thesis, *De Phædri sermone grammaticæ observationes*. His writings include *Béranger* (1895), and *Ce qu'il faut connaître de Rabelais* (1927). BN

Caussin de Perceval, Armand Pierre, born 11 January 1795 at Paris, he was a graduate of the Collège des jeunes de langue, and since 1814, *élève interprète* in Constantinople. He visited Syria and Lebanon, and, for a year, was a dragoman in Aleppo before returning to Paris in 1821. In 1822 he was appointed to the chair of colloquial Arabic at Paris, and in 1849, admitted to the Académie des inscriptions. His writings include *Grammaire arabe vulgaire* (1824), and *Essai sur l'histoire des arabes* (1847-48). He died in January of 1871. DBF; Fück

30963) Caussin de Perceval, Jean Baptiste Jacques Antoine, born in 1759, he was since 1778 affiliated with the Département des manuscrits at the Cabinet des antiques, Paris. He was a sometime professor of Arabic at the Collège de France. He translated and/or edited works of Ibn Yunus, al-Hariri, al-Nuwayri, and al-Zawzani as well as *Alf laylah wa-laylah*, and *al-Mu'allaqāt*. BN; DBF; Fück

Cauvain, Henri Alexis, born in 1815, he studied law at Paris and he became a barrister in the Cour de Paris, and an editor at *le Constitutionnel*. His writings include *Code de faillites* (1841), and *De la colonisation de l'Algérie* (1857). He died 13 October 1858. DBF; Vapereau

Cauvet, Gaston Edouard Jules, born 23 May 1860 at Douai (Nord). On 6 October 1881, one year after his graduation from the military college of Saint-Cyr, he joined the Service des Affaires indigènes de l'Algérie. He was the last of a breed of scholarly military administrators who spent his entire career at the former *Bureaux arabes*. During his term at El-Goléa he experimented successfully with artesian irrigation (1888-1890). In 1902 he was posted to In-Salah to organize the Compagnie des Oasis sahariennes du Tidikelt. His writings include *Le chameau* (1925-26), and *Les berbères en Amérique* (1930). He died in Alger, 24 March 1950. Peyronnet, pp. 478-80; *Travaux de l'Institut de Recherches Sahariennes* 7 (1951), pp. 7-14

Cauvin, Charles, born in 1868 at Toulouse, he was a captain in the *Infanterie coloniale*, and an explorer of the Sahara and the French Sudan. He organized the Senegal *méharistes* in Timbuctu (1905) in order to provide support for the French forces coming from southern Algeria. He defeated the Senoussis in 1911 and was *chef du territoire de Tombouctou* until 1914. He served in the European war until he was wounded in 1917. His writings include *Une reconnaissance en Afrique centrale; combat de Fouka, Tchad* (1912). He died 6 September 1929. BN; DBF

Cavaignac, Godefroy Éléonore Louis, born in 1801 at Paris, he was a politician who spent a number of years in Algeria. He died in Paris, 5 May 1845. DBF

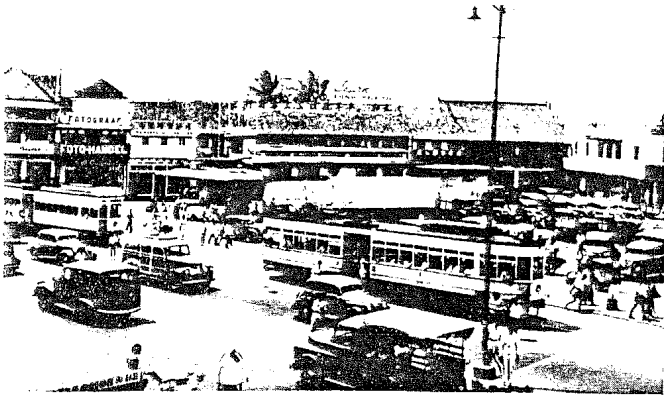
Cavallaro, Evaldo. In 1976 he published *Infrastruttura e decollo economico; il caso dello Zaire*. LC

Cavallo, Adolph Salvatore, born 20th cent., he was successively affiliated with the Museum of Fine Arts, Boston, and the Metropolitan Museum of Art, New York. His writings include *Needlework* (1979), and *Medieval tapestries in the Metropolitan Museum of Art* (1993). LC

Cavanagh, John Henry, born 20 August 1955 at Boston, Mass., he studied at Dartmouth College and Princeton University. After being affiliated with the World Health Organization, Genève, he became in 1983 a fellow of the Institute for Policy Studies, Washington, D.C. He was joint author of *The world in their web; if dreams*

WOLFGANG BEHN, CONCISE BIOGRAPHICAL COMPANION TO INDEX ISLAMICUS: AN INTERNATIONAL WHO'S WHO IN ISLAMIC STUDIES FROM ITS BEGINNINGS DOWN TO THE TWENTIETH CENTURY : BIO-BIBLIOGRAPHICAL SUPPLEMENT TO INDEX ISLAMICUS, 1665-1980, VOL. I(A-G), LEIDEN 2004.

17 KASIM 2008

Cakarta

rı içine alır. Grands Causses yaylaları jura devrinden kalma kalın kalker tabakalarından meydana gelir. Yaklaşık olarak 1000 m yükseltiye ulaşırlar.

Causses yaylalarının yüzeyi geniş dalgalanmalar meydana getirir; bu dalgalanmalar kurak bir vädiler sebebi ve oldukça geniş çöküntülerle engebelenir. Pek az ekilebilir topraklı olan bu çöküntüler (sotchs) ekilmiş tarlaların varlığı belli eder. Bugün yaylaların başlıca gelir kaynağını keçî yetiştiriciliği meydana getirir; elde edilen sütm, özellikle peynir yapımında (rokkor) yararlanılır. (L)

CAUSSIN DE PERCEVAL (Jean Jacques Antoine), Fransız doğu dilleri bilgini (Montdidier 1759-Paris 1835). Collège de France'ta arapça profesörü (1783), krallık kitaplığında arapça elyazmaları bölümü yöneticisi (1787), 1809'da İnstitut üyesi oldu. — Oğlu, ARMAND (Paris 1795-ay.y. 1871), 1822'de, Collège de France arapça profesörlüğüne atandı. Eseri: *Essai Sur l'Histoire des Arabes avant l'Islamisme* (İslâmlıktan Önceki Arap Tarihi Üzerine Deneme) [1847]. (L)

CAUSUS i. (yun. *kausos*). Zehirli yılan. Afrika'nın sıcak bölgelerinde yaşar. (Bu yılan *gece engereği* denir; *Causus rhombatus* türüne yerli kulübelerinin etrafındaki çerçöp yığınları içinde çok rastlanır.) [Engereğikillerden.] (L)

CAUTIN, Güney Şili'de nehir; 160 km. — *Cautin ili*, 460 000 nüf. Merkezi, *Temuco*. (L)

CAUX bölgesi, Fransa'da Normandiya'da (Seine-Maritime) tebeşir yaylası, Sen'nin kuzeyinde. (L)

CAVA, Sunda takımadalarında (İndonezya) ada; kuzeyde Cava denizi, güneyde Hint okyanusu, batıda Sunda boğazları ve doğuda Bali arasında; yüzölç. 132 000 km²; 60 300 000 nüf. Başlıca şehirleri *Cakarta*, *Surabaya*, *Bandung*, *Semarang* ve *Sol*

C o ğ r a f y a

• *Fiziki coğrafya*. Ada yakın bir devirde meydana gelmiştir. Ancak küçük bir bölümünü oluşturan en eski kayaları Tebeşir ve Eyozen devirlerinden kalmaz. Eski Sunda çukurundaki jeosenklinal biriktirilerin kıvrılması Pliyosen'den itibaren Cava'yı doğu-batı yönünde su yüzüne çıkarmış ve adaya ince-uzun biçimini (Sunda boğazından Bali boğazına 1 000 km; Cava denizi ve Hint okyanusu arasında 100-200 km) kazandırmıştır. Su sathına varan yüzeyler oldukça önemli bir aşınmanın etkisindedir ama yanardağların faaliyetiyle sürekli olarak yeni jeoloji yapıları ortaya çıkar. Kratogen gö-

reyi taşıyan bir yayla üzerinde yüz yirmi bir yanardağ vardır; bu yanardağların konileri, merkezden çevreye doğru yayılan yarıklarla oyuldu; aralarından on dördünün yükseltisi 3 000 m'yi aşar ve adanın en yüksek tepesi Seremu (Tenger kütesinde) 3 676 m'ye ulaşır; yanardağların bazıları hâlâ tehlikeli bir şekilde faaldir. Bu yanardağlar özellikle adanın iç kısmında eşiklerle ayrılmıştır; eşikler Cava denizi kıyısı ile Hint okyanusu kıyısı arasında kolay aşılabilir geçitler açar.

Yanardağlar dizisinin kuzey ve güneyinde, kıyılara paralel uzunlamasına iki bölge görülür: güneyde kapalı çöküntülerle engebelenen kalırlı yaylalar halindeki kıyının yanında yükselen sistli ve kumtaşlı yaylalar vardır; kuzeyde, kıyı ovası aralıklı kıvrımların meydana getirdiği tepelerle kesilir. İrmak deltaları birbirini takip eder: Solo, Ren'e oranla elli kat çok alüvyon taşır. Cava ekvatora yakınlığı (5°-10° güney enleminde) ve ada olması sebebiyle sürekli olarak sıcak ve çok yağışlı bir iklimin etkisindedir: Cakarta'da en sıcak ve soğuk aylar arasındaki fark 1°C'yi geçmez (ocak ayında: 25,4°C, mayıs ayında 26,4°C). Casaraca yılda 6 700 mm yağış alır; yağışın aylara dağılışı çok düzensizdir. Güney yarım küre kış mevsimindeyken ada güneydoğu alize alanına girer: güney yarım küre yaz mevsimindeyken ise kuzeydoğu alizesi Cava'ya ulaşır. Kuzeybatıdaki rüzgâra açık yanardağların yamaçları, yaz mevsiminde çok yağış alır. Burası yapraklarını dökmeyen ormanların alanıdır; ormanlar olağanüstü güzellik ve çeşitlidir: yükseklikleri bazen 50 m'yi bulan dipterocarpaceae ormanı, incir ağaçları (ficus), palmiyeler ve dev eğreltiotları, salepgiller ve muzgillerden meydana gelen alt ormana hâkimdir. Dik eğimli yamaçlarda bambular geniş alanlar kaplar. Yüksek yerlerde kozalaklılar, günlük ağaçgöçürler ve rasamalar (*Altingia excelsa*) ortaya çıkar. Kıyıda deniz ve tarımın başladığı alanların arası mangrov ile örtülüdür. Bu ormanların çok zengin faunası gergedan, geyik ve etoburları (kaplan, panter) kapsar.

Güney yarım küre kış mevsimindeyken adanın güneydoğuya açık ormanları yağış alır; ama bu dönemde haziran-eyül ayları arasında Cava'nın iç kısmında ve doğusunda kuraklık hüküm sürer; çünkü güneydoğu rüzgârları, yanardağların kuzey yamaçları boyunca aşağı inerken rutubet oranları düşer. Bu bölgelerde ormanın yerini tepelerde küstümotugiller ve tek ağacı korularıyla, yer yer palmiyelerle örtülü (vahşi mandalar ve antiloplar yaşar) savanalar alır.

• *İktisadî ve beşerî coğrafya*. Sıcaklık, adanın batısıyla iç kısmında suların bolluğu ve yanardağ topraklarının zenginliği, arazinin yoğun bir şekilde değerlendirilmesine elverişli şartlar meydana getirir. Bununla birlikte bazı bölgelerin aşırı işlenmesi topraklara büyük zarar vermiştir. Adanın güneybatısındaki çavahırlar bugün bile avcılık, devşirme ve ormanı yakarak tarla açma (*ladang*) yoluyla geçinirler; yakarak tarla açma ise çoğunlukla toprakların yıkanmasına meydan verir.

Ovalarla, tepe ve volkanların ilk yamaçlarında, yer yer, taraçalar halinde katlar meydana getiren toprak yükselmeleri, suyle örtülü piriç tarlalarını (*sawah*) sınırlar; savahlardan genellikle yılda iki kere ürün alınır; ayrıca piriç hasadından sonra savanlarda ve sulanmayan topraklarda (*regalan*) ikinci derecede önemli tarım (mısır, man-yok, tatlı patates, yerfıstığı, soya) yapılır. Sulama olmaksızın uygulanan bu tarımlar,

(özellikle mısır tarımı) Cava'nın kuzak doğu bölümünde önem kazanır; buna karşılık piriç ekili alanlar azalır. Hindistancevizi ağaçları setlerde yetiştirilir.

Toprağın yoğun bir şekilde işlenmesine rağmen ovalarda ticarete yönelik tarım yaygındır; ama Cava'nın iç kısmında ihracata yönelik tarıma çok az toprak ayrılmıştır; bu topraklarda daha çok besin tarımı alanına giren bitkiler yetiştirilir: Cirebon'un doğusundaki Tegay ve Pekalongan ovalarında iki yıllık bir dönem içinde şeker kamışı bir yıl veya on sekiz ay süreyle bir miktar toprak işgal eder. Suraba'ya doğru, gerçek büyük tarım işletmeleri ortaya çıkar. Ticarete yönelik büyük tarım çiftlikleri özellikle dağlarda yaygındır; bunun sebebi bu bölgelerde nüfus yoğunluğunun çok daha az olması nedeniyle toprakların boş kalmasıdır. Praenger'de çay katının üstünde ve Brantas'ın doğusundaki dağlarda üretilen kauçuk, Cava'nın İkinci Dünya savaşından beri başlıca ihracata yönelik tarımını meydana getirir. Kahve, iç kısımlardaki dağlarda ve adanın doğu ucunda, Kelut'un üstündeki yanardağ yamaçlarında üretilir. Cava'nın kuzeybatısındaki Praenger'ler büyük bir çay ve kinakına kabuğu üretimi bölgesidir. Tütün özellikle adanın iç kısmındaki yanardağların orta yamaçlarında yetiştirilir. Ama elde edilen önemli verimlere ve ihracat tarımına ayrılan toprakların azaltılmasına rağmen tarım, adanın besin ihtiyacını karşılamaya yetmez ve her yıl piriç ithal etmek zorunda kalınır.

Sanayide pek ilerleme olmamıştır. Birçok zenaatçı gümüş işletmeciliği ile kumas ve deri süslemeciliğini hâlâ geleneksel *batik* usulüyle yapar. Yeraltı kaynakları (petrol, İosfat, kökür, tuz ve altın) azdır. İmalat sanayii birkaç şehirde toplanmış, gemi ve makine yapımı (Cakarta, Solo, Surabaya), pamuklu ve ipeklili kumas imalatı, deri ve ezza malzemeleri (Bandung, Cakarta) üretimiyile sınırlanmıştır. Sanayinin köylerdeki işçi fazlasına iş sağlama imkanı yetersizdir; bu yüzden hayat seviyesi yükseltilememekte ve yatırımlar ile besin maddeleri ithal artırılmamaktadır. Cavahırların yurtlarından ayrılmaya tarattırılmamalarına rağmen Sumatra'ya ve özellikle Kalimantan ormanlarındaki ekilebilir topraklara göçmeleri sağlanabilirse adanın yükü azalacak, İndonezya'yı zayıflatan ve Cava'yı sıkıntı içinde bırakan nüfus (Cavahılar hâlâ İndonezya nüfusunun üçte ikisini meydana getirir; oysa adanın yüzölçümü İndonezya'nın ancak dörtte biridir), iktisat ve siyaset dengessizliği ortadan kalkacaktır.

T a r i h

XIX. yy. sonunda E. Dubois, 1937'den beri de G. von Koenigswald tarafından Cava pleyistosen'inde bulunan insan fosilleri, (Trinil pitekantropus'u, Solo neandertaloid'i, Wacac proto-Australoid'i), adaya çok eski insan öncesi yaratıklar ve «cava insanı» adıyla tanınan daha yeni kalıntılar da bulunmuştur. Tarih çağında Cava'nın adı ilk olarak hint efsanesinde *Yavodvipa* (*dvipa*, ada) Ptolemaios'un coğrafyasında *labadiu* şeklinde geçer. Cava'nın milâdın ilk yüzyıllarında hindulaştığı Acı Saka'nın Cava efsanesi, Buddha resimleri ve V. yy.dan kalma yazıtlarla anlaşılmıştır. İlk hindu anıtları Dieng yaylasındaki Siva tapınaklarıdır (V. yy.).

İdare birçok mahalli prensin elindeydi; prensler *kraton* denilen küçük saraylarda oturur ve tarım ürünlerini limanlara gönderilmesini sağlayan ulaşım şebekesini kurmak ve düzenlemek için köylülerden vergi toplarlardı. Ama 732'de adanın iç kısmında

solda, X. ve XI. yy.da
sağda, Hollandalıların
gelişi XVII.-XIX. yy.)

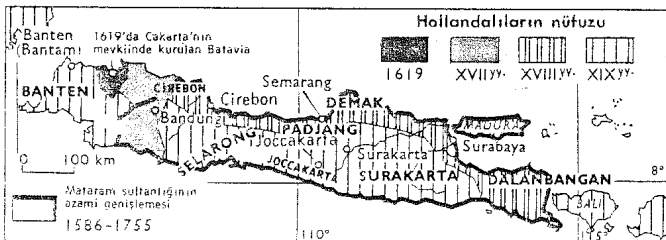

Foto. ambasadu d'Indonésie, O. D. LAROUSSE)

Meydan Larousse, c. II, s. 878, 1969

كوسن دى بوسفال ، أرمان (١٧٩٥ - ١٨٧١) Caussin de Perceval, A. P.
ابن جان جاك ، وكان له من أبيه ذخر وشهرة ، وحافزة على تعلم اللغات الشرقية ،
فانتدب لرفيع المناصب ، وقام برحلة إلى تركيا (١٨١٧) ، ومنها إلى لبنان ، حيث أقام ثلاث
سنوات لشراء الجياد الكريمة ، وفي عودته إلى باريس عين أستاذاً للعربية العامية في مدرسة
اللغات الشرقية ، ثم أستاذاً للفصحى وأديباً في معهد فرنسا (١٨٣٣) وعضواً في المجمع
اللغوى (١٨٤٩) .

آثاره : صرف ونحو في اللغة العامية ، مذيل بقصتي ابن المغازي والحكم ، مع ترجمة
فرنسية (باريس ١٨٢٤ - ٥٨) ، ومباحث في تراجم الموسيقيين العرب ، ثم حقق المعجم
العربي الفرنسي لإيلياس بقطر ، وزاد عليه (١٨٢٩) ، ونشر نبذة عن الأخطل والفرزدق
(١٨٣٤) ، ووقعة بدر - مرحلة من حياة الرسول (المجلة الآسيوية ١٨٣٩) وجغرافية
أبي الفداء (١٨٤٠) ، والتقويم العربي قبل الإسلام (١٨٤٣) وجزءاً من قصة عنبرة
(١٨٤١) .

ومن أجزل كتبه فائدة : باكورة تاريخ العرب ، في ثلاثة مجلدات ، وقد نفذت طبعته
الأولى (١٨٤٧) ، فبيعت نسخته الأخيرة بثلاثمائة فرنك ذهباً ، إلى أن أعيد طبعه طبعة
حجرية ، ثم كررت أربع مرات ، وقد جمع فيه المعلومات المتوارثة عن المصادر العربية ،
وقسم العرب ثلاثة أقسام : قبل الإسلام ، ثم عصر النبي ، ثم انصواء القبائل تحت راية
الإسلام :

أما القسم الأول فلا ينطوي على كبير فائدة ؛ لأن جهل العرب بالقراءة والكتابة يحول دون
التحصيل في نظره ، ثم كان لهم كتابة خاصة لم تفدهم ، إلى أن قام شعرهم الجاهلي ، فخلد
شيئاً من تاريخهم ، وقد فتح باباً جديداً في العصر الجاهلي على غرار المستشرق الألماني
رايسكه ، ثم نوادر أشهر الموسيقيين العرب في العصور الثلاثة الأولى للإسلام (المجلة الآسيوية
(١٨٣٣) .

AKIKI, Necip. "el-müstesrikOn"

I, c. , s. 177-178, 1980 (KAHIRE)

كوسان دي بوسفال، جان جاك أنطوان (١٧٥٩-١٨٣٥)

CAUSSIN DE PERCEVAL, JEAN-JACQUES-ANTOINE

مستشرق فرنسي كبير.

ولد في ٢٤ يولية ١٧٥٩ وتوفي في ٢٠ يولية ١٨٣٥ في باريس، درس اللغات الشرقية في باريس في مطلع شبابه. وصار أستاذا في الكوليج دي فرانس، وأميناً للمحفوظات الشرقية في المكتبة الوطنية. وانتخب عضواً في معهد فرنسا .

ترجم من العربية :

- "تاريخ صقلية تحت حكم المسلمين" وهو مأخوذ من "نهاية الأرب" للنويري (باريس، ١٨٠٢).
- تكملة "ألف ليلة وليلة"، ١٨٠٦.

المستشرقون في القرن التاسع عشر

- "الجدول الفلكية" لابن يونس، ١٨٠٦.

وحقق بعض النصوص العربية .

أما ابنه أرمان بيير فقد ولد في ١٣ يناير ١٧٩٥، وتوفي في باريس في ١٥ يناير ١٨٧١. وقد أقام في البلاد العربية مدة طويلة، بوصفه ترجماناً. ولما عاد إلى فرنسا عين في كرسي اللغة العربية العامة في الكوليج دي فرانس، وانتخب عضواً في أكاديمية النقوش والآداب .

وأما إنتاجه العلمي، فمنه :

- نحو اللغة العربية العامة.
- طبعة منقحة للقاموس الفرنسي العربي تأليف بقطر.
- "موجز تاريخي للحرب بين الأتراك والرؤس من سنة ١٧٦٩ حتى ١٧٧٤" مترجم عن التركية (باريس، ١٨٢٢).
- "تعليقة على الشعراء العرب الثلاثة: الأخطل، الفرزدق، جرير" (باريس، ١٨٣٤).
- "موجز تاريخ القضاء على الإنكشارية"، مترجم عن التركية (باريس، ١٩٣٣).
- "أخبار وحكايات عن الموسيقيين العرب الرئيسيين في القرون الثلاثة الأولى للإسلام" باريس، (١٨٧٤).
- لكن أهم مؤلفاته هو: "بحث في تاريخ العرب قبل الإسلام" وفي عصر (النبي) محمد، إلخ ويقع في ثلاثة مجلدات (باريس، ١٨٤٧).

MAHMOUD M. EL-SAYED
SOLICITOR GENERAL
3 HAZ 2007